M. ACCII PLAUTI

RUDENS,

UT EST HABITA

APUD WESTMONASTERIENSES,

Prid. Non. Decemb.

ANNO 1798.

LONDINI:

SUMPTIBUS G. & G. GINGER, JUXTA SCHOLAM REGIAM WESTMONASTERIENSEM.

FH
MVSEVM
BRITANNICVM

Dramatis Personæ.

Servus. SCEPARNIO.	SACERDOS. *Anus.*
Adolescens. PLEUSIDIPPUS.	TRACHALIO. *Servus.*
Senex. DÆMONES.	LABRAX. *Leno.*
Mulier. PALÆSTRA.	CHARMIDES. *Parasitus.*
Mulier. AMPELISCA.	GRIPUS. *Piscator.*

Reliquæ Personæ hic omissæ sunt.

Arcturus Prologus.
Piscatores.
Lorarii.

Argumentum.

Reti piscator de mari extraxit vidulum,
Ubi erant herilis filiæ crepundia,
Dominum ad lenonem quæ devecta venum
Ea in clientelam suiptè imprudens patroni
Naufragio ejecta devenit: cognoscitur,
Suoque amico Pleusidippo jungitur.

RUDENS omnibus fere commentatoribus Plauti primaria visa est fabula; hanc intra arctiores limites conclusam, et puerorum lusibus accommodatam lector benevolus non improbabit. Actum quintum, plerisque pro supervacaneo habitum, ad unam scenam redactum fuisse, non queretur.

RUDENS.

ACTUS I. SCENA I.

SCEPARNIO ſervus.

PROH dii immortales! tempeſtatem cujuſmodi
Neptunus nobis nocte hac miſit proxuma!
Detexit ventus villam. Quid verbis opu'ſt?
Non ventus fuit, verum Alcumena Euripidi;
Ita omnis de tecto deturbavit tegulas:
Illuſtrioris fecit, feneſtraſque indidit.

ACTUS I. SCENA II.

PLEUSIDIPPUS adoleſcens, DÆMONES.
SCEPARNIO ſervus.

Pleuſidippus.

NON quivi lenonem ad portum prehendere.
Nunc huc ad Veneris fanum venio viſere,
Ubi rem divinam ſe facturum dixerat.
Sce. Si ſapiam, hoc quod me mactat concinnem lutum. ‡
Ple. Prope me hinc neſcio quis loquitur. *Dæm.* Heus,
Sceparnio?

‡ *If I act wisely, I shall prepare this mor*
which vexes me.

Sce. Quis nominat me? *Dæm.* Qui pro te argentum dedit.
Sce. Quaſi me tuum eſſe ſervom dicas, Dæmones?
Dæm. Luto uſu'ſt multo, multam terram confode:
Villam integundam intellego totam mihi:
Nam nunc perlucet ea quam cribrum crebrius.
Ple. Pater ſalveto, amboque adeo. *Dæm.* Salvos ſies.
Sce. Sed utrum tu mas, an fœmina es, qui illum patrem
Voces? *Ple.* Vir ſum equidem. *Dæm.* Quære vir porro patrem:
Filiolam ego unam habui, eam unam perdidi.
Virile ſecus nunquam ullum habui. *Ple.* At dii dabunt.
Iſticcine vos habitatis? *Sce.* Quid tu id quæritas?
An quo furatum mox venias, veſtigas loca?
Ple. Peculioſum eum eſſe decet ſervom, et probum,
Quem hero præſente prætereat oratio,
Aut qui inclementer dicat homini libero.
Dæm. Tace, Sceparnio.
Quid opus eſt, adoleſcens?
Ple. Niſi moleſtum'ſt, paucis percontarier
Volo ego ex te. *Dæm.* Dabitur opera, atque in negotio.
Tu ſi quid opus eſt, dice. *Ple.* Dic, quod te rogo.
Et quem tu hic hominem criſpum, incanum videris,
Malum, perjurum, palpatorem? *Dæm.* Plurimos.
Nam ego propter ejuſmodi viros vivo miſer.
Ple. Hic dico in fanum Veneris, qui mulierculas
Duas ſecum adduxit, quique adornarit ſibi
Ut rem divinam faciat, aut hodie, aut heri.
Dæm. Non hercle adoleſcens jam hos dies compluſculos
Quemquam iſtic vidi ſacruficare: neque poteſt
Clam me eſſe, ſi qui ſacruficant: ſemper petunt
Aquam hinc, aut ignem, aut vaſcula, aut cultrum, aut veru,
Aut aulam extarem, aut aliquid. Quid verbis opu'ſt?
Veneri paravi vaſa, et puteum, non mihi.
Nunc intervallum jam hos dies multos fuit.

Ple. Ut verba perhibes, me periiſſe prædicas.
Dæm. Mea quidem hercle cauſſa ſalvus ſis licet.
Proh dii immortales! quid illud eſt, Sceparnio,
Hominum ſecundum littus? *Sce.* Ut mea eſt opinio,
Confracta navis in mari eſt illis. *Dæm.* Ita eſt.
Sce. At hercle nobis villa in terra et tegulæ. *Dæm.* hui!
Homunculi quanti eſtis? ejecti ut natant!
Ple. Ubi ſunt ii homines, obſecro? *Dæm.* Hac ad dexteram;
Viden' ſecundum littus? *Ple.* Video, ſequimini.
Utinam ſit is, quem ego quæro, vir ſacerrumus!
Valete. *Sce.* Si non moneas, noſmet meminimus.
Sed, ô Palæmon, ſancte Neptuni comes,
Quique hercule *illi* ſocius eſſe diceris,
Quod facinus video? *Dæm.* Quid vides? *Sce.* Mulierculas
Video ſedenteis in ſcapha ſolas duas.
Ut afflictantur miſeræ! euge perbene,
Ab ſaxo avortit fluctus ad littus ſcapham.
Neque gubernator unquam potuit.
Non vidiſſe undas me majoris cenſeo.
Salvæ ſunt, ſi illos fluctus devitaverint.
Nunc nunc periculum'ſt, ejecit alteram:
At in vado'ſt, jam facile enabit. Eugepæ!
Viden' alteram illam, ut fluctus ejecit foras?
Surrexit, horſum ſe capeſſit: ſalva res.
Deſilivit hæc autem altera in terram è ſcapha.
Ut præ timore in genua in undas concidit!
Salva'ſt, evaſit ex aqua: jam in littore eſt.
Sed dextrovorſum avorſa it in malam crucem.
Hem! errabit illæc hodie. *Dæm.* Quid id refert tua?
Sce. Si ad ſaxum, quo capeſſit, ea deorſum cadat,
Errationis fecerit compendium.
Dæm. Sequere me hac ergo. *Sce.* Sequor.

ACTUS I. SCENA III.

PALÆSTRA, mulier.

NIMIO hominum fortunæ minus miſeræ memorantur,
Quam reapſe experiundo iis datur acerbum.
Hoc deo complacitum eſt? Me hoc ornatu ornatam
In incertas regiones, timidam, ejectam?
Hanccine ego ad rem natam miſeram me memorabo?
Dii. Nam quid habebunt ſibi igitur impii
Poſthac? Si ad hunc modum eſt innoxiis honor
Apud vos? Nam me, ſi ſciam feciſſe,
Aut parentes ſceleſte, minus me miſerer.
Sed herile ſcelus me ſolicitat: ejus me impietas male
Habet. Is navem atque omnia perdidit in mari;
Hæc bonorum ejus ſunt reliquiæ: etiam quæ ſimul
Vecta mecum in ſcapha'ſt, excidit: ego nunc ſola ſum,
Quæ ſi mihi foret ſalva, ſaltem labor
Lenior eſſet hic mihi ejus opera:
Nunc quam ſpem, aut opem, aut conſilii quid capeſſam?
Hic ſaxa ſunt, hic mare ſonat: nec quiſquam
Homo mihi obviam venit:
Nec cibo, nec loco tecta quo ſim, ſcio.
Quæ mihi eſt ſpes, qua me vivere velim?
Nec loci gnara ſum, nec diu hic fui.
Saltem aliquem velim, qui mihi ex his locis
Aut viam, aut ſemitam monſtret; ita nunc hac,
An illac eam, incerta conſilii ſum:
Nec prope uſquam hic quidem cultum agrum conſpicor,
Algor, error, pavor membra omnia tenent.
Hæc parentes haud mei ſcitis miſeri,
Me nunc miſeram ita eſſe uti ſum. Libera ego
Prognata fui maxume; nec quicquam fui.
Nunc quî minus ſervio, quam ſi forem ſerva nata?
Neque quicquam unquam iis profui qui me ſibi eduxerunt,

ACTUS I. SCENA IV.

AMPELISCA, PALÆSTRA, mulieres duæ.

Ampeliſca.

QUID mihi melius eſt? Quid magis in rem eſt quam corpore vitam ſecludam?
Ita male vivo, atque ita mihi multæ in pectore ſunt curæ exanimales.
Omnia jam circumcurſavi, atque omnibus in latebris perreptavi.
Quærere conſervam, voce, oculis, auribus, ut perveſtigarem.
Neque quem rogitem reſponſorem, quemquam interea invenio.
Neque magis ſolæ terræ ſunt, quam hæc loca, atque hæ regiones.
Neque ſi vivit, eam vivam unquam quin inveniam, deſiſtam.
Pal. Quænam vox mihi prope hic ſonat? *Amp.* Pertimui.
Quis hic loquitur prope? *Pal.* Spes bona, obſecro, ſubventa
Mihi. *Amp.* Mulier eſt, muliebris vox mihi ad aures
Venit. *Pal.* An eximes ex hoc miſeram metu?
Amp. Certo vox muliebris aurîs tetigit meas.
Pal. Num Ampeliſca obſecro'ſt? *Amp.* Ten', Palæſtra, audio?
Pal. Quin voco, ut me audiat, nomine illam ſuo.
Ampeliſca! *Amp.* Hem! quis eſt? *Pal.* Ego Palæſtra ſum.
Amp. Dic ubi es? *Pal.* Pol ego nunc in malis plurimis.
Amp. Socia ſum, nec minor pars mea'ſt, quam tua:
Sed videre expeto te. *Pal.* Mihi es æmula.
Amp. Conſequamur gradu vocem, ubi es? *Pal.* Ecce me,
Accede ad me, atque adi contra. *Amp.* Fit ſedulo.
Pal. Cedo manum. *Amp.* Accipe. *Pal.* Dic, viviſne, obſecro?

Amp. Tu facis me quidem ut vivere nunc velim,
Quando mihi te licet tangere. Ut vix mihi
Credo ego hoc, te tenere! Obsecro, amplectere,
Spes mea: ut me omnium jam laborum levas!
Pal. Occupas præloqui, quæ mea est oratio.
Nunc abire hinc decet nos. *Amp.* Quo, amabo, ibimus?
Pal. Litus hoc persequamur. *Amp.* Sequor quo lubet.
Pal. Siccine hic cum uvida veste grassabimur?
Amp. Hoc quod est, id necessarium est perpeti.
Sed quid hoc, obsecro, est? *Pal.* Quid? *Amp.* Viden', amabo,
Fanum? Videsne hoc? *Pal.* Ubi est? *Amp.* Ad dexteram.
Pal. Videor decorum diis locum viderier.
Amp. Haud longe abesse oportet homines hinc; ita hic
Lepidu'st locus. Nunc, quisquis est, deus, veneror,
Ut nos ex hac ærumna miseras eximat?
Inopes, ærumnosas, aliquo auxilio adjuvet.

ACTUS I. SCENA V.

SACERDOS, et eædem Mulieres.

Sacerdos.

QUI sunt, qui à patrona preces mea expetessunt?
Nam vox precantum me huc foras excitavit.
Bonam atque obsequentem deam, atque haud gravatam
Patronam exsequuntur, benignamque multum.
Pal. Jubemus te salvere, mater. *Sac.* Salvete
Puellæ; sed unde vos ire cum uvida
Veste dicam, obsecro, tam mœstiter vestitas?
Pal. Illico hinc imus, haud longule ex hoc loco.
Verum longe hinc abest, unde huc vectæ sumus.
Sac. Nempe equo ligneo per vias cæruleas
Estis vectæ. *Pal.* Admodum. *Sac.* Ergo æquius vos erat
Candidatas venire, hostiatasque ad hoc
Fanum: ad istunc modum non veniri solet.

Pal. Quæ ne ejectæ è mari ſumus ambæ, obſecro,
Unde nos hoſtias agere voluiſti huc?
Nunc tibi amplectimur genua, egentes opum,
Quæ in locis neſciis neſcia ſpe ſumus,
Ut tuo recipias tecto, ſerveſque nos,
Miſerarumque te ambarum uti miſereat,
Quibus nec locus ullus, nec ſpes parata eſt.
Neque hoc amplius, quam quod vides, nobis quicquam'ſt.
Sac. Manus mihi date, exurgite à genibus ambæ:
Miſericordior nulla me eſt fœminarum.
Sed hic pauperes res ſunt, inopeſque, puellæ:
Egomet vix vitam colo, Veneri cibo meo
Servio. *Amp.* Veneris fanum, obſecro, hoc eſt?
Sac. Fateor ego.
Hujus fani ſacerdos clueo. Verum quicquid eſt, *Jam called*
Comiter fiet à me, quo noſtra copia
Valebit. Ite hac mecum. *Pal.* Amice benigneque
Honorem, mater, noſtrum habe. *Sac.* Oportet.

ACTUS I. SCENA VI.

PISCATORES.

OMNIBUS modis qui pauperes ſunt homines, miſeri vivunt,
Præſertim quibus nec quæſtus eſt, nec artem didicere ullam.
Nos jam de ornatu propemodum ut locupletes ſimus, ſcitis.
Hicce hami, atque hæ harundines, ſunt nobis quæſtu et cultu.
Ex urbe ad mare huc prodimus pabulatum.
† Pro exercitu gymnaſtico, et palæſtrico, hoc habemus:
Echinos, lepadas, oſtreas, balanos* captamus, conchas, *a kind of shell fish.*
Marinam urticam, muſculos, plaguſias, ſtriatas:
Poſt id piſcatum hamatilem et ſaxatilem aggredimur.
Cibum captamus è mari: ſin eventus non venit,

† *Sea Urchins.*
‡ *A kind of shell fish less than oysters.*

Neque quicquam captum eſt piſcium, ſalſi lautique dure
Domum redimus clanculum, dormimus incœnati.
Atque ut nunc valide fluctuat mare, nulla nobis ſpes eſt:
Niſi quid concharum capſimus, incœnati ſumus profecto.
Nunc Venerem hanc veneremur bonam, ut nos lepide adjuverit hodie.

ACTUS I. SCENA VII.

TRACHALIO ſervus, et eidem.

ANIMO advorſavi ſedulo, ne herum uſquam præterirem.
Nam cum modo exibat foras, ad portam ſe ajebat ire.
Me huc obviam juſſit ſibi venire ad Veneris fanum.
Sed quos perconter commode, eccos video aſtare; adibo.
Salvete, fures maritimi, conchitæ, atque hamiotæ,
Famelica hominum natio, quid agitis? Ut peritis?
Pal. Ut piſcatores æquom eſt, fame, ſiti, ſpeque. *Tra.* Ecquem adoleſcentem huc,
Dum hic aſtatis, ſtrenua facie, rubicundum, fortem, qui tres
Duceret chlamydatos cum machæriis, vidiſtis venire?
Pal. Nullum iſtac facie, ut prædicas, veniſſe huc ſcimus. *Tra.* Ecquem
Recalvom, ac ſilonem ſenem, ſtatutum, ventrioſum,
Tortis ſuperciliis, contracta fronte, fraudulentum,
Deorum odium atque hominum, malum, mali vitii, probrique plenum,
Qui duceret mulierculas duas ſecum ſatis venuſtas?
Pal. Cum iſtiuſmodi virtutibus operiſque natus qui ſit,
Eum quidem ad carnificem eſt æquius, quam ad Venerem commeare.

Tra. At ſi vidiſtis, dicite. *Piſ.* Huc profecto nullus venit.
Vale. *Tra.* Valete. Credidi. Factum eſt, quod ſuſpicabar.
Data verba hero ſunt. Leno abiit ſceleſtus exulatum,
In navem aſcendit, mulieres avexit, ariolus ſum.
Is huc herum etiam ad prandium vocavit, ſceleris ſemen.
Nunc quid mihi meliu'ſt, quam illico hic operiar herum dum veniat?
Eadem hæc ſacerdos Venerea, ſi quid amplius ſcit,
Si videro, exquiſivero; faciet me certiorem.

ACTUS I. SCENA VIII.

AMPELISCA mulier, TRACHALIO ſervus.

Ampeliſca.

INTELLEGO: hanc quæ proxuma eſt villam veneris fano me
Pulſare juſſiſti, atque aquam rogare. *Tra.* Cuja ad auris
Vox mihi ad volavit? *Amp.* Obſecro, quis hic loquitur? quem ego video?
Tra. Eſtne Ampeliſca hæc, quæ foras ê fano egreditur?
Amp. Eſtne hic Trachalio, quem conſpicor, calator Pleuſidippi?
Tra. Ea eſt. *Amp.* Is eſt. Trachalio. Salve. *Tra.* Salve. Ampeliſca.
Quid agis tu? *Amp.* Ætatem haud mala malè. *Tra.* Melius ominare.
Amp. Verum omnes ſapientes decet conferre, et fabulari.
Sed Pleuſidippus tuus herus, ubi, amabo, eſt? *Tra.* Eja vero.
Quaſi non ſit intus. *Amp.* Neque pol eſt, neque ullus quidem huc venit.
Tra. Non venit? *Amp.* Vera prædicas. *Tra.* Non eſt meum, Ampeliſca.

Sed quam mox coctum eſt prandium? *Amp.* Quod prandium, obſecro te?

Tra. Nempe rem divinam facitis hic. *Amp.* Quid ſomnias, amabo?

Tra. Certe huc Labrax Pleuſidippum ad prandium vocavit

Herum meum, herus veſter. *Amp.* Pol haud miranda facta dicis.

Si deos decepit, et homines, lenonum more fecit.

Tra. Non rem divinam facitis hic vos, neque herus? *Amp.* Ariolare.

Tra. Quid tu agis hic igitur? *Amp.* Ex malis multis, metuque ſummo,

Capitalique ex periculo, orbas auxiliique opumque huc

Recipit ad ſe Veneria hæc ſacerdos, me, & Palæſtram.

Tra. An hic Palæſtra'ſt, obſecro, heri mei amica? *Amp.* Certo.

Tra. Ineſt lepos in nuncio tuo magnus, mea Ampeliſca.

Sed iſtuc periculum perlubet, quod fuerit vobis, ſcire.

Amp. Confracta eſt, mi Trachalio, hac nocte navis nobis.

Tra. Quid? Navis? Quæ iſtæc fabula eſt? *Amp.* Non audiviſti, amabo,

Quo pacto leno clanculum nos hinc auferre voluit

In Siciliam, & quicquid domi fuit, in navem impoſivit?

Ea nunc perierunt omnia. *Tra.* O! Neptune lepide, ſalve:

Nec te aleator ullus eſt ſapientior. Profecto

Nimis lepide jeciſti bolum, perjurum perdidiſti.

Sed nunc ubi eſt leno Labrax? *Amp.* Perit potando, opinor.

Neptunus magnis poculis hac nocte eum invitavit.

Credo hercle Anancæo datum, quod biberet. *Tra.* Ut ego amo te,

Mea Ampeliſca! Ut dulcis es! Ut mulſa dicta dicis!

Sed tu, & Palæſtra, quo modo ſalvæ eſtis? *Amp.* Scibis, faxo.

Used for scies continually in Terence.

E navi timidæ ambæ in ſcapham inſiluimus, quia videmus
Ad ſaxa navem ferrier: properans exolvi reſtim:
Dum illi timent, nos cum ſcapha tempeſtas dextrovorſum
Differt ab illis. Itaque nos ventiſque fluctibuſque
Jactatæ, exemplis plurimis miſeræ, perpetuam noctem,
Vix hodie ad litus pertulit nos ventus exanimatas.
Tra. Novi. Neptunus ita ſolet: quamvis faſtidioſus
Ædilis eſt: ſi quæ improbæ ſunt merces, jactat omnes.
Amp. Væ capiti, atque ætati tuæ. *Tra.* Tuo, mea Ampeliſca,
Scivi lenonem facere hoc, quod fecit: ſæpe dixi.
Amp. Caviſtis ergo tu atque herus, ne abiret, cum ſcibatis?
Tra. Quid faceret? *Amp.* Si amabat, rogas quid faceret? Aſſervaret
Dies noctesque in cuſtodia eſſet ſemper. Verum ecaſtor,
Ut multi fecit, ita probe curavit Pleuſidippus.
Tra. Sed duce me ad illam: ubi eſt? *Amp.* I ſane in Veneris fanum huc intro:
Sedentem flentemque opprimes. *Tra.* Ut jam iſtuc mihi moleſtum eſt!
Sed quid fiet? *Amp.* Ego dicam tibi: ſeſe excruciat animi, a caſtat
Quia leno ademit ciſtulam ei, quam habebat, ubique habebat
Qui ſuos parentes noſcere poſſet; eam veretur
Ne perierit. *Tra.* Ubinam ea fuit ciſtellula? *Amp.* Ibidem in navi
Concluſit ipſe in vidulum, ne copia eſſet ejus
Quî ſuos parentes noſceret. *Tra.* O facinus impudicum!
Quam liberam eſſe oporteat, ſervire poſtulare.
Amp. Nunc eam cum navi ſcilicet abiviſſe peſſum in altum.
Et aurum & argentum fuit lenonis omne ibidem. Id miſera mœſta'ſt,

Sibi eorum eveniſſe inopiam. *Tra.* Jam iſtoc magis uſus facto'ſt,
Ut eam intro, conſolerque eam, ne ſe ſic excruciet animi.
Nam multa præter ſpem, ſcio, multis bona eveniſſe.
Ego eo intro niſi quid vis. *Amp.* Eas, ego, quod mihi imperavit
Sacerdos, id faciam, atque aquam hinc de proxumo rogabo.
Nam extemplo ſi verbis ſuis peterem, daturos dixit:
Neque digniorem cenſeo vidiſſe anum me quenquam,
Cui deos atque homines cenſeam benefacere magis decere.
Ut lepide, ut liberaliter, ut honeſte, atque haud gravate
Timidas, egentes, uvidas, ejectas, exanimatas
Accepit ad ſeſe! Haud ſecus, quam ſi ex ſe ſimus natæ.
Ut eapſe *ſic* ſuccincta aquam calefactat, ut lavemus!
Nunc ne moræ illi ſim, petam hinc aquam, unde mihi imperavit.
Heus: ecquis in villa'ſt? Ecquis hoc recludit? Ecquis prodit?

ACTUS I. SCENA IX.

SCEPARNIO ſervus, AMPELISCA mulier.

Sceparnio.

QUIS eſt qui noſtris tam proterve foribus facit injuriam?
Amp. Ego ſum. *Sce.* Hem, quid hoc boni eſt? Heu edepol ſpecie lepida mulierem.
Amp. Salve, adoleſcens. *Sce.* Et tu multum ſalveto, adoleſcentula.
Amp. Ad vos venio. *Sce.* Accipiam hoſpitio, ſi mox venis.
Sed quid ais? Mea lepida, hilara. *Amp.* Aha! nimium familiariter

Me attractas. *Sce.* Prô dii immortales! Veneris effigia hæc quidem eſt.
Ut in ocellis hilaritudo eſt! Eja corpus quojuſmodi!
Tum quæ indoles in ſuavio.
Amp. Non ego ſum pollucta pago: potin' ut me abſtineas manum?
Sce. Non licet te ſicce placide bellam belle tangere?
Amp. Officium ubi erit, tum tibi operam ludo et deliciæ dabo:
Nunc quamobrem huc ſum miſſa, amabo, vel tu mihi aias, vel neges.
Sce. Quid nunc vis? *Amp.* Sapienti ornatus, quid velim, indicium facit.
Hæc ſacerdos Veneris, hinc me petere juſſit à vobis aquam.
Sce. At ego Baſilicus ſum, quem niſi oras, guttam non feres.
Noſtrum illum puteum periculo et ferramentis fodimus;
Niſi multis blanditiis, à me gutta non ferri poteſt.
Amp. Cur tu aquam gravâre, amabo, quam hoſtis hoſti commodat?
Sce. Cur tu operam gravâre mihi, quàm civis civi commodat?
Amp. Imo etiam tibi, mea voluptas, quæ voles, faciam omnia.
Sce. Euge, ſalvus ſum! Hæc jam me ſuam voluptatem vocat:
Dabitur tibi aqua, ne nequicquam me ames: cedo mihi urnam. *Amp.* Cape.
Propera, amabo, efferre. *Sce.* Manta: jam hic ero, voluptas mea.
Amp. Quid ſacerdoti me dicam hic demoratam tam diu?
Ut etiam nunc miſera timeo, ubi oculis intueor mare!
Sed quid ego miſera video procul in littore,
Meum herum lenonem, Sicilienſemque hoſpitem,
Quos periiſſe ambos miſera cenſebam in mari?
Jam illud mali plus nobis vivit, quam ratæ.

Sed quid ego ceſſo fugere in fanum, ac dicere hæc
Palæſtræ, in aram uti confugiamus prius,
Quam huc ſceleſtus leno veniat, noſq; hic opprimat:
Confugiam hinc: res ita ſuppetit ſubito mihi.

ACTUS I. SCENA X.

SCEPARNIO ſervus.

PROH dii immortales! in aqua nunquam credidi
Voluptatem ineſſe tantam. Ut hanc traxi lubens!
Nimio minus altus puteus viſus eſt, quam prius.
Ut ſine labore hanc extraxi! Præfiſcine:
Satis nequam ſum: utpote qui hodie inceperim
Amare. Hem tibi aquam, mea tu bella. Hem: ſic volo
Te ferre honeſte, ut ego fero, ut placeas mihi.
Sed ubi tu es, delicata? Cape aquam hanc ſis: ubi es?
Amat hercle me: ut ego opinor, delituit mala.
Ubi tu es? Etiamne hanc urnam acceptura es? Ubi es?
Commodule melius: tandem vero ſerio.
Etiam acceptura es urnam hanc? Ubi tu es gentium:
Nuſquam hercle equidem illam video: ludos me facit.
Apponam hercle urnam jam ego hanc in media via
Sed autem, quid ſi hanc hinc abſtulerit quiſpiam
Sacram urnam Veneris, mihi exhibeat negotium.
Jam hercle evocabo hinc hanc ſacerdotem hinc foras,
Ut hanc accipiat urnam. Accedam huc ad foras.
Heus ſis, Ptolemocratia, cape hanc urnam tibi:
Mulierecula hanc neſcio quæ huc ad me detulit.
Introferunda eſt. Repperi negotium:
Siquidem his mihi ultro aggerunda etiam eſt aqua.

ACTUS I. SCENA XI.

LABRAX leno, CHARMIDES Siculus.

Labrax.

QUI homo ſeſe miſerum et mendicum volet,
Neptuno credat ſeſe, atque ætatem ſuam.
Nam ſi quis quid cum eo rei commiſcuit,
Ad hoc exemplum amittit ornatum, domum.
Sed ubi ille meus eſt hoſpes, qui me perdidit?
Atque eccum incedit. *Cha.* Quo, malum, properas,
Labrax?
Nam equidem te nequeo conſequi tam ſtrenue.
Lab. Utinam, te priuſquam oculis vidiſſem meis,
Malo cruciatu in Siciliam perbiteres, you had perished.
Quem propter hoc mihi obtigit miſero mali.
Cha. Utinam, cum in ædes me ad te adduxiſti tuas,
In carcere illo potius cubuiſſem die,
Deoſque immortales quæſo, dum vivas, uti
Omnes tui ſimiles hoſpites habeas tibi.
Lab. Peſſum dediſti me blandimentis tuis.
Eheu! Palæſtra, atque Ampeliſca, ubi eſtis nunc?
Cha. Piſcibus in alto credo præbent pabulum.
Lab. Mendicitatem mihi obtuliſti operâ tuâ,
Dum tuis auſculto magnidicis mendaciis.
Cha. Bonam eſt quod habeas gratiam merito mihi.
Qui te ex inſulſo ſalſum feci opera mea.
Lab. Quin tu hinc is à me in maxumam malam crucem.
Cha. Eaſque res agebam commodum.
Lab. Eheu! Quis vivit me mortalis miſerior?
Cha. Ego multo tanto, miſerior, quam tu, Labrax.
Lab. Qui? *Cha.* Quia ego indignus ſum, tu dignus qui
ſies.
Lab. Edepol, Neptune, es balneator frigidus:
Cum veſtimentis, poſteaquam abs te abii, algeo.
Quænam balæna meum voravit vidulum,
Aurum atque argentum ubi omne compactum fuit?

Cha. Eadem illa, credo, quæ meum marſupium,
Quod plenum argenti fuit, in ſacciperio.
Lab. Eheu! redactus ſum uſque ad hanc unam tunicu-
lam,
Et ad hoc miſellum pallium. Perii oppido!
Cha. Vel conſociare mihi quidem tecum licet:
Æquas habemus partes. *Lab.* Saltem ſi mihi
Mulierculæ eſſent ſalvæ, ſpes aliquæ forent.
Nunc ſi me adoleſcens Pleuſidippus viderit,
A quo arrhabonem pro Palæſtra acceperam,
Jam ſe exhibebit hic mihi negotium.
Cha. Quid, ſtulte, ploras? Tibi quidem edepol copia'ſt,
Dum lingua vivet, qui rem ſolvas omnibus.

ACTUS I. SCENA XII.

SCEPARNIO ſervus, CHARMIDES Siculus, LABRAX leno.

Sceparnio.

QUID illuc, obſecro, negotii, quod duæ mulierculæ
Hic in fano Veneris ſignum flentes amplexæ tenent:
Neſcio quem metuentes miſeræ? Nocte hac vero prox-
uma
Se jactatas atque ejectas hodie eſſe ajunt è mari.
Lab. Obſecro hercle, adoleſcens, ubi iſtæc ſunt, quas
memoras, mulieres?
Sce. Hic in fano Veneris. *Lab.* Quot ſunt? *Sce.* Toti-
dem quot ego et tu ſumus,
Lab. Nempe meæ. *Sce.* Nempe neſcio iſtuc. *Lab.* Qua
ſunt facie? *Sce.* Scitula.
Vel ego amare utramvis poſſim, ſi probe appotus ſiem.
Lab. Nempe puellæ? *Sce.* Nempe moleſtus es; viſe
ſi lubet.
Lab. Meas oportet intus eſſe hic mulieres, mi Charmides,
Cha. Jupiter te perdat, et ſi ſunt, et ſi non ſunt ta-
men.

Lab. Intro rumpam jam huc in Veneris fanum. *Cha.* In barathrum mavelim.

Obſecro, hoſpes, da mihi aliquid ubi condormiſcam loci.

Sce. Iſtic ubi vis condormiſce, nemo prohibet.

Cha. Quin abeo hinc in Veneris fanum, ut edormiſcam hanc crapulam,

Quam potavi præter animi quam libuit ſententiam.

Nunc lenonem, quid agat intus, inviſam, convivam meum.

ACTUS II. SCENA I.

DÆMONES.

MIRIS modis dii ludos faciunt hominibus,
Miriſque exemplis ſomnia in ſomnis danunt.
Nec dormientis quîdem ſinunt quieſcere
Velut ego hac nocte, quæ præceſſit, proxuma,
Mirum atque inſcitum ſomniavi ſomnium.
Sed quid hic in Veneris fano
Clamoris oritur? Animus mirat.

ACTUS II. SCENA II.

TRACHALIO ſervus, DÆMONES ſenex.

Trachalio.

PROH Cyrenenſes populares! Veſtram ego imploro fidem.

Agricolæ, accolæ, propinqui qui eſtis his regionibus,
Ferte opem inopiæ, atque exemplum peſſumum peſſundate.

Vindicate, ne impiorum potior ſit pollentia,
Currite huc in Veneris fanum: voſtram iterum implo-
ro fidem,
Qui prope hic adeſtis, quique auditis clamorem meum:
Ferte ſuppetias, Veneri Veneriæque Antiſtitæ.
Dæm. Quid iſtuc eſt negotii? *Tra.* Per ego te hæc
genua obteſtor ſenex,
Quiſquis es. *Dæm.* Quin tu ergo omitte genua, et
quid ſit, mihi expedi,
Quid tumultues.
Tra. Obſecro hoc prævortere ergo. *Dæm.* Quid ne-
gotii eſt? *Tra.* Mulieres
Duæ innocentes hic ſunt, tui indigentes auxilii
Quibus advorſum jus legeſque inſigniter injuria hic
Facta eſt, ſitque in Veneris fano. Tum ſacerdos Ve-
neria
Indigne afflictatur. *Dæm.* Quis homo eſt tanta confi-
dentia,
Qui ſacerdotem audeat violare? Sed eæ mulieres
Quæ ſunt? Aut quid iis iniqui fit? *Tra.* Si das ope-
ram, eloquar.
Veneris ſignum ſunt amplexæ, nunc homo impuriſſimus
Eas deripere volt, eas ambas eſſe oportet liberas.
Dæm. Quis iſtic eſt, qui deos tam parvipendit?
Tra. Fraudis, ſceleris, parricidii, perjurii plenus,
Legirupa, impudens, impurus, inverecundiſſumus:
Uno verbo abſolvam, Leno'ſt: quid illum porro præ-
dicem?
Dæm. Edepol infortunio hominem prædicas donabi-
lem.
Tra. Qui ſacerdoti ſceleſtus fauces interpreſſerit.
Dæm. At malo cum magno ſuo fecit hercle. Ite
iſtinc foras.
Turbalio, Sparax, ubi eſtis? *Tra.* I obſecro intro,
ſubveni
Illis. *Dæm.* Iterum haud imperabo. Sequimini hac.
Tra. Age nunc jam.
Dæm. Proripite hominem pedibus huc, itidem quaſi
occiſam ſuem.

FH
MVSEVM
BRITANNICVM

Tra. Audio tumultum: opinor leno pugnis pectitur.
Nimis velim improbiſſimo homini malas edentaverint.
Sed ecce ipſæ huc egrediuntur timidæ è fano mulieres.

ACTUS II. SCENA III.

PALÆSTRA, AMPELISCA, mulieres duæ. TRACHALIO ſervus.

Palæſtra.

NUNC id eſt, cum omnium copiarum, atque opum,
Auxilii, præſidii, viduitas nos tenet;
Nec ulla ſpecula eſt, quæ ſalutem afferat.
Nec ſcimus quam in partem ingredi perſequamur.
Maxumo miſeræ in metu nunc ſumus ambæ.
Tanta importunitas, tantaque injuria
Facta in nos eſt modo hic intus ab noſtro hero,
Qui ſceleſtus ſacerdotem anum præcipem
Reppulit, propulit, perquam indignis modis,
Noſque ab ſigno intimo vi deripuit ſua.
Sed nunc, ſeſe ut ferunt res fortunæque noſtræ,
Par eſt moriri, neque eſt melius morte in malis
Rebus miſeris. *Tra.* Quid eſt? Quæ illæc oratio'ſt?
Ceſſo ego has conſolari? Heus Palæſtra! *Pal.* Qui vocat?
Tra. Heus Ampeliſca. *Amp.* Obſecro quis eſt qui vocat?
Pal. Quis is eſt, qui nominat? *Tra.* Si reſpexis, ſcies.
Pal. O ſalutis meæ ſpes! *Tra.* Tace, ac bono animo es,
Me vide. *Pal.* Si modo id liceat, vis ne opprimat.
Tra. Quæ vis, vim mihi afferam ipſa, adigit. *Pal.* Ah deſine, nimis inepta es.
Amp. Deſiſte dictis nunc jam miſeram me conſolari.
Pal. Niſi quid præſidium apparas, Trachalio, acta hæc res eſt:
Certum'ſt moriri, quam hunc pati *graſſari* lenonem
Sed muliebri animo ſum tamen: miſeræ *ubi venit* in mentem

Mihi mortis metus, membra occupat edepol. *Tra.* Etsi hoc acerbum.
Bonum animum habete. *Pal.* Nam obsecro unde animus mihi? *Tra.* Invenietur.
Ne inquam timete, assidite hic in ara. *Amp.* Istæc quid ara
Prodesse nobis *plus* potest, quam signum in fano hic intus
Veneris, quod amplexæ modo, unde abreptæ per vim miseræ?
Tra. Sedete hic modo, ego hinc vos tamen tutabor: aram habete hanc
Vobis pro castris; mœnia hinc ego defensabo.
Præsidio Veneris, malitiæ lenonis contra incedam.
Amp. Tibi auscultamus, et, Venus alma, ambæ ted obsecramus,
Aram amplexantes hanc tuam, lacrumantes, genibus nixæ,
Nos in custodiam tuam ut recipias, et tutere:
Illos sceleſtos, qui tuum fecerunt fanum parvi,
*Ut ulci*scare, nosque ut hanc tua pace aram obsidere
Patiare, quæ elautæ ambæ sumus opera Neptuni noctu:
Tra. Æquum hasce petere intelligo, decet abs te id impetrari,
Sed optume eccum exit senex, patronus mihique et vobis.

ACTUS II. SCENA IV.

DÆMONES senex, LABRAX leno, LORARII, TRACHALIO servus.

Dæmones.

EXI ê fano, natum quantum est hominum, sacrilegissume.
Vos in aram abite sessum. Sed ubi sunt? *Tra.* Huc respice.
Dæm. Optume. *Lor.* Istuc volueramus: jube modo accedat prope.

Tra. Tun' legirupionem hîc nobiſcum dis facere poſtulas?
Dæm. Pugnum in os impinge. *Lab.* Iniqua hæc patior cum precio tuo.
Dæm. At etiam minitatur audax! *Lab.* Jus meum ereptum eſt mihi,
Meas mihi ancillas invito me eripis. *Tra. Ergo dato*
De ſenatu Cyrenenſi quemvis opulentum *arbitrum*,
Si tuas eſſe oportet, nive eas eſſe oportet liberas:
Nive te in carcerem compingier eſt æquom, ætatemque ibi
Te uſque habitare, donec totum carcerem contriveris.
Lab. Non hodie iſti rei auſpicavi, ut cum furcifero fabuler.
Te ego appello. *Dæm,* Cum iſtoc primum, qui te novit, diſputa.
Lab. Tecum ago. *Tra.* Atqui mecum agendum'ſt: Suntne illæ ancillæ tuæ?
Lab. Sunt. *Tra.* Agedum ergo, tange utramvis digitulo minimo modo.
Lab. Quid ſi attigero? *Tra.* Extemplo hercle ego te follem pugulatorium
Faciam, et pendentem incurſabo pugnis, perjuriſſume.
Lab. Mihi non liceat meas ancillas, Veneris de ara abducere:
Dæm. Non licet, ita eſt lex apud nos. *Lab.* Mihi cum voſtris legibus
Nihil eſt commercii: equidem iſtas jam ambas educam foras.
Tu ſenex ſi iſtas amas, huc arido argento'ſt opus.
Dæm. Hæ autem Veneri complacuerunt. *Lab.* Habeat, ſi argentum dabit.
Dæm. Do tibi argentum? Nunc adeo ut ſcias meam ſententiam,
Occipito modo illis afferre vim joculo pauſillulum.
Ita hinc ego te ornatum amittam, tu ipſus te ut non noveris.
Vos adeo, ubi ego innuero vobis, ſi, ne ei caput exoculaſſitis,

Quaſi murteta juncis, item ego vos virgis circumvinciam.
La. Vi agis mecum. *Tra.* Etiam vim opprobras flagitii flagrantia?
La. Tun', trifurcifer, mihi audes inclementer dicere?
Tra. Fateor, ego trifurcifer ſum: tu es homo apprime probus.
Num qui minus haſce eſſe oportet liberas? *La.* Quid liberas?
Tra. Atque heras tuas quidem hercle, atque ex germana Græcia:
Nam altera hæc eſt nata Athenis ingenuis parentibus.
Dæm. Quid ego ex te audio? *Tra.* Hanc Athenis eſſe natam liberam.
Dæm. Mea popularis, obſecro, hæc eſt? *Tra.* Non tu Cyrenenſis es?
Dæm. Immo Athenis natus, altuſque, educatuſque Atticis.
Tra. Obſecro, defende cives tuas, ſenex. *Dæm.* O filia mea,
Cum ego hanc video, mearum me abſens miſeriarum commones,
Trima quæ periit mihi: jam tanta eſt, ſi vivit, ſcio.
Lab. Argentum pro iſtiſce ambabus, cujæ erant, domino dedi.
Quid mea refert, hæ Athenis natæ, an Thebis ſient,
Dum mihi recte ſervitutem ſerviant? *Tra.* Itane, impudens?
Tune hic, liberos parentibus
Sublectos habebis, atque indigno quæſtu conteres?
Nam huic alteræ patria quæ ſit profecto neſcio,
Niſi ſcio probiorem hanc eſſe, quam te, impuratiſſume.
Lab. Tuæn' iſtæ ſunt? *Tra.* Contende ergo, uter ſit tergo verior.
Ni offerumentas habebis pluris in tergo tuo,
Quam ulla navis longa clavos, tum ego ero mendaciſſumus:
Quid cauſſæ eſt, quin virgis te uſque ad ſaturitatem ſaciem?

Quid illas ſpectas? Quas ſi attigeris, oculos eripiam tibi.

Lab. Atqui, quia vetas, utramque jam mecum abducam ſimul.

Dæm. Quid facies? *Lab.* Volcanum adducam: is Veneris eſt advorſarius.

Dæm Quo illic it? *Lab.* Heus! Ecquis hic eſt? Heus! *Dæm.* Si attigeris oſtium,

Jam hercle tibi meſſis in ore fiet mergis pugneis.

Lor. Nullum habemus ignem, ficis victitamus aridis.

Dæm. Ego dabo ignem, ſiquidem in capite tuo conſtandi copia'ſt.

Lab. Ibo hercle aliquo quæritatum ignem. *Dæm.* Quid tum, cum inveneris?

Lab. Ignem magnum hic faciam. *Dæm.* Quin ut humanum exuras tibi?

Lab. Immo haſce ambas hic in ara ut vivas comburam. *Dæm.* Id volo.

Nam hercle ego te barba continuo arripiam, et in ignem conjiciam,

Teque ambuſtulatum objiciam magnis avibus pabulum.

Tra. Scin', quid? Tecum oro, ſenex,

Ut illas ſerves, vim defendas, dum ego herum adduco meum.

Dæm. Quære herum atque adduce. *Tra.* At hic ne. *Dæm.* Maxumo malo ſuo,

Si attigerit, ſive occeptaſſit. *Tra.* Cura. *Dæm.* Curatum eſt. Abi.

Tra. Hunc quoque aſſerva ipſum, ne quo abitat. Nam promiſimus

Carnifici aut talentum magnum, aut hunc hodie ſiſtere.

ACTUS II. SCENA V.

DÆMONES ſenex, LABRAX leno, PALÆSTRA, AMPELISCA, LORARII.

Dæmones.

UTRUM tu leno cum malo libentius
Quieſcis, an ſic ſine malo, ſi copia eſt?
I dum, Turbalio, atque curriculo affer huc
Duas clavas. *Lab.* Clavas? *Dæm.* Sed probas. Propera cito:
Ego te hodie faxo recte acceptum, ut dignus es.
Lab. Eheu! Sceleſtus galeam in navi perdidi:
Nunc mihi opportuna hic eſſet, ſalva ſi foret.
Licet ſaltem iſtas mihi appellare? *Dæm.* Non licet.
Ehem! Optime edepol, eccum clavator advenit.
Lab. Illud quidem edepol tinnimentum eſt auribus.
Dæm. Age, accipe illanc alteram clavam, Sparax.
Age alter iſtinc, alter hinc aſſiſtite.
Aſſiſtite ambo. Sic! Audite nunc jam:
Si hercle illic illas hodie digito tetigerit
Invitas, ni iſtunc iſtis invitaſſitis
Uſque adeo, donec, qua domum abeat, neſciat.
Periiſtis ambo:
Sin hic ipſe abire hinc volet, quantum poteſt
Extemplo amplectitote crura fuſtibus.
Lab. Etiam me abire hinc non ſinent? *Dæm.* Dixi ſatis.
Et ille ubi ſervos cum hero huc advenerit,
Qui herum arceſſivit, itote extemplo domum:
Curate hæc ſultis magna diligentia.
Lab. Heu! Hercle, næ iſtic fana mutantur cito;
Jam hoc Herculi'ſt, Veneris fanum quod fuit:
Palæſtra! *Lor.* Quid vis? *Lab.* Apage! Controverſia eſt,
Hæc quidem Palæſtra, quæ reſpondit, non mea eſt.

Heus Ampeliſca! *Lor.* Cave ſis infortunio,
Ut poteſt. *Lab.* Ignavi homines ſatis recte monent.
Sed vobis dico, heus vos, num moleſtia eſt
Me adire ad illas propius? *Lor.* Nihil nobis quidem.
Lab. Nunquid moleſtum mihi erit? *Lor.* Nihil, ſi caveris.
Lab. Quid eſt, quod caveam? *Lor.* Hem! A craſſo infortunio.
Lab. Quæſo hercle, abire ut liceat. *Lor.* Abeas, ſi velis.
Lab. Bene hercle factum. Habeo vobis gratiam.
Lor. Non. Accedam potius. Illic aſta tu illico.
Lab. Edepol proveni nequiter multis modis.
Certum'ſt haſce hodie obſidione vincere.

ACTUS II. SCENA VI.

PLEUSIDIPPUS adoleſcens, TRACHALIO ſervus, Mulieres, LABRAX leno, LORARII, CHARMIDES.

Pleuſidippus.

MEAMNE ille amicam lenó vi ac violentia
De ara deripere Veneris voluit? *Tra.* Admodum.
Lab. Nunc pol! Ego perii. Pleuſidippus eccum adeſt.
Ple. Etiamne in ara tunc ſedebant mulieres,
Cum ad me profectus ires? *Tra.* Ibidem nunc ſedent.
Ple. Quis illas nunc illic ſervat? *Tra.* Neſcio quis ſenex.
Vicinus Veneris. Is dedit operam optumam.
Is nunc cum ſervis ſervat: ego mandaveram.
Pal. Duc me ad lenonem recta. Ubi illic eſt homo?
Lab. Salve. *Ple.* Nihil ſalutem moror: opta ocius,
Rapi te obtorto collo mavis, an trahi.
Utrumvis opta, dum licet. *Lab.* Neutrum volo.
Ple. Abi ſane curriculo, Trachalio
Jube illos ire obviam,

Hunc qui ad carnificem traderent:
Poſt huc redito, atque agitato hic cuſtodiam:
Ego hunc ſceleſtum in jus rapiam exulem.
Age, ambula in jus. *Lab.* Quid ego deliqui? *Ple.* Rogas!
Quin arrhabonem à me accepiſti ob mulierem, et
Eam hinc abduxis. *Lab.* Non avexi. *Ple.* Cur negas?
Lab. Quia pol provexi, avehere non quivi miſer:
Equidem tibi me dixeram præſto fore
Apud Veneris fanum. Quid muto? Sumne ibi?
Ple. In jure cauſſam dicito, hic verbum ſat eſt.
Sequere. *Lab.* Obſecro te, ſubveni, te inopi
Rapior obtorto collo. Perii! *Ple.* Verum ſit velim.
Tu mea Palæſtra, et Ampeliſca, ibidem illico
Manete, dum huc ego redeo. *Lor.* Equidem ſuadeo
Ut ad nos abeant potius, dum recipis. *Ple.* Placet;
Benefacitis. *Lab.* Fures mihi eſtis. *Lor.* Quid? Fures?
Ple. Rape.
Lab. Ora, obſecro, Palæſtra. *Ple.* Sequere carnufex.

ACTUS II. SCENA VII.

GRIPUS piſcator.

NEPTUNO has ago meo patrono gratias,
Qui ſalſis locis incolit piſculentis,
Cum me ex ſuis pulcre ornatum expedivit
Templis reducem, plurima præda onuſtum.
Miroque modo atque incredibili hic piſcatus mihi
Lepide evenit, neque piſcium ullam unciam hodie
Pondo cepi, niſi hoc quod fero in rete.
Hoc ego in mari quidquid ineſt reperi. Quicquid ineſt,
grave quidem eſt. Aurum
Hic ego ineſſe reor, nec mihi conſcius eſt ullus homo.
Nunc hæc tibi
Occaſio, Gripe, obtigit, ut liberet extemplo prætor te.
Nunc ſic faciam, ſic conſilium eſt: ad herum veniam
docte atque aſtute,
Pauxillatim pollicitabor pro capite argentum, ut ſim liber.

Jam ubi liber ero, igitur demum inſtruam agrum, ædes, mancipia:
Navibus magnis mercaturam faciam, apud reges rex perhibebor.
Poſt animi cauſſa mihi navem faciam, atque imitabor Stratonicum:
Oppida circumvectabor: ubi nobilitas mea erit clara,
Oppidum magnum communibo, ei ego urbi Gripo indam nomen,
Monimentum meæ famæ, et factis: ibique regnum magnum inſtituam,
Magnas res hic agito in mente inſtruere: nunc hunc vidulum condam.
Sed hic rex cum aceto pranſurus eſt, et ſale, ſine bono pulmento.

ACTUS II. SCENA VIII.

TRACHALIO ſervus, GRIPUS piſcator.

Trachalio.

HEUS mane. *Gri.* Quid maneam? *Tra.* Dum hanc tibi, quam trahis, rudentem complico.
Gri. Mitte modo. *Tra.* At Pol ego te adiuvabo. Nam BONIS QUOD
BENE FIT, haud perit. *Gri.* Turbida tempeſtas heri fuit;
Nihil habeo, adoleſcens, piſcium, ne tu mihi eſſe poſtules,
Non vides, me referre uvidum rete, ſine ſquamoſo pecu.
Tra. Non edepol piſcis expeto, quam tui ſermonis ſum indigens.
Gri. Enicas jam me odio quiſquis es. *Tra.* Non ſinam ego abire hinc te. Mane.
Caveſis malo. *Gri.* Quid tu, malum, nam me retrahis? *Tra.* Audi.

Gri. Non audio. *Tra.* At Pol quin audies. *Gri.* Quin poſt loquere quidvis.

Tra. Eho! Modo eſt operæ pretium, quod tibi ego narrare volo.

Gri. Eloquere; quid eſt factum? *Tra.* Vidulum
Iſtum cujus iſte eſt, novi ego hominum jampridem.
Gri. Quid eſt?
Tra. Et quo pacto periit. *Gri.* At ego quo pacto inventu'ſt, ſcio.
Et qui invenit hominem novi: et dominus qui nunc eſt, ſcio.
Nihilo pol pluris tua hoc, quam quanti illud refert mea.
Ego illum novi, cujus nunc eſt: tu illum, cujus antehac fuit.
Hunc homo feret à me nemo, ne tute ſperes potius.
Tra. Non ferat,
Si dominus veniat? *Gri.* Dominus huic nemo. Ne fruſtra ſis,
Niſi ego, nemo natu'ſt, hunc qui cepi in venatu meo.
Tra. Itane vero? *Gri.* Ecquem eſſe dices in mari piſcem meum?
Quos cum capio, ſiquidem cepi, mei ſunt, habeo pro meis,
Quid ais impudens?
Auſus etiam comparare vidulum cum piſcibus?
Eadem tandem res videtur?
Tra. Sed tu en unquam piſcatorem vidiſti, venefice,
Vidulum piſcem cepiſſe? Aut protuliſſe ullum in forum?
Gri. Quid tu? Nunquam audiviſti eſſe antehac vidulum piſcem? *Tra.* Scelus,
Nullus eſt. *Gri.* Immo eſt profecto, ego, qui ſum piſcator, ſcio.
Vero raro capitur: nullus minus ſæpe ad terram venit.
Tra. Nil agis: dare verba ſperas mihi te poſſe, furcifer?
Quo colore eſt? *Gri.* Hoc colore capiuntur pauxilluli.
Sunt alii puniceo corio, magni item atque atri.
Tra. Niſi das ſequeſtrum, aut arbitrum,
Quo jus hæc res arbitratu fiat. *Gri.* Quæſo ſanus es?

Tange, affligam ad terram te itidem, ut piſcem ſoleo polypum.
Vis pugnare? *Tra.* Quid opu'ſt? Quin tu potius prædam divide.
Gri. Mitte rudentem, ſceleſte. *Tra.* Mittam. Omitte vidulum.
Gri. Sine me hinc abire, tu abi tacitus tuam viam,
Nec tu me quoiquam indicaſſis, neque ego tibi quicquam dabo.
Tu taceto, ego muſſitabo. Hoc optumum atque æquiſſumum eſt.
Tra. Ecquid conditionis audes ferre? *Gri.* Jamdudum fero
Ut abeas, rudentem amittas, mihi moleſtus ne ſies.
Tra. Ubi tu hic habitas? *Gri.* Porro illic longe uſque in campis ultimis.
Tra. Vin' qui in hac villa habitat, ejus arbitratu fieri?
Gri. Pauliſper remitte reſtem, dum concedo et conſulo.
Tra. Fiat. *Gri.* Euge! Salva res eſt: Præda hæc perpetua eſt mea.
Ad meum herum arbitrum vocat me hic intra præſepîs meas.
Nunquam hercle hodie abjudicabit ab ſuo triobolum.
Næ iſtic haud ſcit, quam conditionem tetulerit. Ibo ad arbitrum.
Tra. Quid igitur? *Gri.* Quanquam iſtuc eſſe jus meum certe ſcio,
Fiat iſtuc potius, quam nunc pugnem tecum. *Tra.* Nunc places.

ACTUS II. SCENA IX.

DÆMONES ſenex, PALÆSTRA, AMPELISCA, TRACHALIO, GRIPUS.

Dæmones.

SERIO, edepol, quanquam volo vobis quæ voltis, mulieres,
Metuo propter vos, ne uxor mea me extrudat ædibus:
Quæ me pellices adduxiſſe dicet ante oculos ſuos.
Vos confugite in aram potius, quam ego. *Amp.* Miſeræ perimus.
Dæm. Ego vos ſalvas ſiſtam; ne timete. Sed quid vos foras
Proſequimini? Quoniam ego aſſum, faciet nemo injuriam.
Ite, inquam, domum ambo nunc jam ex præſidio, præſides.
Gri. O here, ſalve. *Dæm.* Salve, Gripe quid fit? *Tra.* Tuuſne hic ſervos eſt?
Gri. Haud pudet. *Tra.* Nihil ago tecum. *Gri.* Ergo ab hinc ſis. *Tra.* Quæſo reſponde, ſenex.
Tuus hic ſervos eſt? *Dæm.* Meus eſt. *Tra.* Hem! Iſtuc optume, quando tuus eſt.
Iterum te ſaluto. *Dæm.* Et ego te. Tune es qui haud multo prius
Abiſti hunc herum arceſſitum? *Tra.* Ego is ſum. *Dæm.* Quid nunc vis tibi?
Tra. Nempe hic tuus eſt? *Dæm.* Meus eſt. *Tra.* Iſtuc optime, quando tuu'ſt.
Dæm. Quid negoti'ſt? *Tra.* Vir ſceleſtus illic eſt. *Dæm.* Quid fecit tibi
Vir ſceleſtus? *Tra.* Homini ego iſti talos ſuffringi volo.
Dæm. Quid eſt, qua de re litigatis nunc inter vos: *Tra.* Eloquar.

Gri. Immo ego eloquar.
Dæm. Gripe, animum advorte ac tace.
Gri. Utin' iſtic prius dicat? *Dæm.* Audi, loquere tu.
Gri. Alienon' prius,
Quam tuo dabis orationem? *Tra.* Ut nequitur comprimi!
Ita ut occœpi dicere, illum quem dudum
Lenonem extruſiſti, hic ejus vidulum eccillum.
Gri. Non habeo. *Tra.* Negas quod oculis video? *Gri.* At ne videas velim.
Habeo, non habeo; quid tu me curas, quid rerum geram?
Tra. Quomodo habeas, illud refert, jurene, anne injuria.
Gri. Ni iſtum cepi, nulla cauſſa eſt, quin me condones cruci:
Si in mari reti apprehendi, quî tuum potius eſt, quam meum?
Tra. Verba dat, hoc modo res geſta eſt, ut ego dico. *Gri.* Quid tu ais?
Tra. Equidem neque ego partem poſco mihi iſtinc de iſtoc vidulo,
Neque meum hodie eſſe unquam dixi: ſed iſtic ineſt ciſtellula
Hujus mulieris, quam dudum dixi fuiſſe liberam.
Dæm. Nempe tu hanc dicis, quam eſſe ajebas dudum popularem meam?
Tra. Admodum; et ea, quæ olim parva geſtavit crepundia,
Iſtic in iſta ciſtula inſunt, quæ iſtic ineſt in vidulo:
Hoc neque iſti uſus eſt, et illi miſeræ ſuppetias feret,
Si id dederit, qui ſuos parentes quærat. *Dæm.* Faciam, ut det. Tace.
Gri. Nihil ego hercle ſum iſti daturus. *Tra.* Nihil peto niſi ciſtulam,
Et crepundia. *Gri.* Quid ſi ea ſunt aurea? *Tra.* Quid iſtic tua?
Aurum auro expendetur, argentum argento exæquabitur.

Gri. Fac ſis aurum ut videam, poſt ego faciam videas ciſtulam.
Dæm. Cave malo, ac tace tu, tu perge, ut occœpiſti dicere.
Tra. Unum te obſecro: ut te hujus commiſereſcat mulieris:
Siquidem hic lenonis ejus eſt vidulus, quem ſuſpicor.
Oſtendere his jube. *Gri.* Ain' oſtendere?
Dæm. Haud iniquum dicit, Gripe, ut oſtendatur vidulus.
Gri. Immo hercle inſigniter inique. *Dæm.* Quidum? *Gri.* Quia ſi oſtendero,
Continuo hunc noviſſe dicent ſcilicet. *Tra.* Scelerum caput,
Ut tute es, item omnis cenſes eſſe? Perjurii caput!
Dæm. Gripe, advorte animum: tu paucis expedi, quid poſtulas.
Tra. Dixi equidem: ſed ſi parum intellexit, dicam denuo;
Haſce ambas, ut dudum dixi, ita eſſe oportet liberas:
Hæc Athenis parva fuit virgo ſurrepta. *Gra.* Dic mihi,
Quid iſta ad vidulum pertinent, ſervæ ſint iſtæ an liberæ?
Tra. Omnia iterum vis memorari, ſcelus, ut defiat dies.
Dæm. Abſtine maledictis, et mihi, quod rogavi, dilue.
Tra. Ciſtellam iſtic ineſſe oportet caudeam in iſto vidulo,
Ubi ſunt ſigna, quî parentes noſcere hæc poſſit ſuos,
Quibus cum parva Athenis periit, ſicuti dixi prius.
Gri. Jupiter te diique perdant! Quid ais, vir venefice?
Quid? Iſtæ mutæ ſunt, quæ pro ſe fabulari non queant?
Tra. Eo tacent, quia tacita bona'ſt mulier ſemper, quam loquens.
Ut id occœpi dicere, ſenex, eam te quæſo ciſtulam
Ut jubeas hunc reddere illis: ob eam ſi quid poſtulat
Sibi mercedis, dabitur: aliud quicquid ibi eſt, habeat ſibi.

Gri. Nunc demum iſtuc dicis, quoniam jus meum eſſe intellegis:
Dudum dimidiam petebas partem. *Tra.* Immo etiam nunc peto.
Dæm. Cedo modo mihi iſtum vidulum, Gripe. *Gri.* Concredam tibi.
At ſi iſtorum nihil ſit, ut mihi reddas. *Dæm.* Reddetur. *Gri.* Tene.
Dæm. Audi nunc jam, Palæſtra, atque Ampeliſca, hoc quod loquor:
Eſtne hic vidulus, ubi ciſtellam tuam ineſſe ajebas? *Pal.* Is eſt.
Gri. Perii hercle ego miſer, ut priuſquam plane adſpexit, ilico
Eum eſſe dixit! *Pal.* Faciam ego hanc rem planam tibi:
Ciſtellam iſtic ineſſe oportet caudeam in iſto vidulo.
Ibi ego dicam, quicquid inerit nominatim: tu mihi
Nullus oſtenderis, ſi falſa dicam, fruſtra dixero.
Vos tamen iſtæc quicquid iſtic inerit, vobis habebitis.
Sed ſi erunt vera, tum obſecro te, ut mea mihi reddantur. *Dæm.* Placet,
Jus merum oras, meo quidem animo. *Tra.* Ac meo hercle.
Gri. Quid ſi iſta aut ſuperſtitioſa, aut ariola eſt? Atque omnia
Quicquid inſit, vera dicet, anne habebit ariola?
Dæm. Non refert, niſi vera dicet, nequicquam ariolabitur.
Pal. Solve vidulum ergo, ut quidquid ſit verum, quamprimum ſciam.
Gri. Hoc habet. Solutum eſt: ah perii! Video ciſtellam. *Dæm.* Hæccine eſt?
Pal. Iſthæc eſt. O mei parentes, hic vos concluſos gero,
Huc opeſque ſpeſque voſtrum cognoſcendum condidi.
Gri. Tunc tibi hercle deos iratos eſſe oportet, quiſquis es,

Quæ parentes in tam anguſtum tuos locum compegeris.
Dæm. Gripe, accede huc: tua res agitur. Tu puella, iſtinc procul
Dicito quid inſit, et qua facie, memorato omnia.
Si hercle tantillum peccaſſis, quod poſterius poſtules
Te ad verum converti, nugas, mulier, magnas egeris.
Gri. Jus bonum oras. *Tra.* Edepol haud orat te: nam tu injurius,
Dæm. Loquere nunc jam, puella. Gripe, animum advorte, ac tace.
Pal. Sunt crepundia. *Dæm.* Ecca video. *Gri.* Perii in primo prælio.
Mane, ne oſtenderis. *Dæm.* Qua facie ſunt? Reſponde ex ordine,
Pal. Enſiculu'ſt aureolus primum litteratus. *Dæm.* Dice dum.
In eo enſiculo litterarum quid eſt? *Pal.* Mei nomen patris.
Poſt altrinſecus eſt ſecuricula ancipes, item aurea
Litterata, ibi matris nomen in ſecuricula'ſt. *Dæm.* Mane.
Dic in enſiculo quod nomen eſt paternum? *Pal.* Dæmones.
Dæm. Dii immortales! Ubi loci ſunt ſpes meæ? *Gri.* Immo edepol meæ.
Gri. Perge, obſecro, continuo. *Gri.* Placide, ante ite in malam crucem.
Dæm. Loquere matris nomen hic in ſecuricula quid fiet.
Pal. Dædalis. *Dæm.* Dii me ſervatum cupiunt. *Gri.* At me, perditum.
Dæm. Filiam meam eſſe hanc oportet, Gripe. *Gri.* Sit per me quidem.
Qui te dii omnes perdant, qui me hodie oculis vidiſti tuis:
Meque adeo ſceleſtum, qui non circumſpexi centies
Prius, me ne quis inſpectaret, quam rete extraxi ex aqua.
Pal. Poſt eſt ſicilicula argenteola, et duæ connexæ maniculæ, et

Sucula. *Gri.* Quin tu i dierecta, cum ſucula, et cum porculis.

Pol. Et bulla aurea eſt, pater quam dedit mihi natali die.

Dæm. Ea eſt profecto: contineri, quin complectar, non queo.

Filia mea ſalve: ego is ſum, qui te produxi, pater:
Ego ſum Dæmones, et mater tua ecca hic intus Dædalis.

Pal. Salve, mi pater inſperate. *Dæm.* Salve: ut te amplector libens!

Tra. Volupe'ſt, cum iſtuc ex pietate voſtra vobis contigit.

Dæm. Capedum, hunc, ſi potes, fer intro vidulum, age Trachalio.

Tra. Ecce Gripi ſcelera.

Dæm. Age eamus, mea gnata, ad matrem tuam,
Quæ ex te poterit argumentis hanc rem magis exquirere,
Quæ te magis tractavit, magiſque ſigna prænovit tua.

Tra. Eamus intro omnes, quando operam promiſcuam damus.

Pal. Sequere me, Ampeliſca. *Amp.* Cum te dii amant, voluptati eſt mihi.

Gri. Sumne ego ſceleſtus? Qui illunc hodie excepi vidulum,
Aut cum excepi, qui non alicubi in ſolo abſtruſi loco.
Quid melius eſt, quam ut hinc intro abeam, et me ſuſpendam clanculum?

ACTUS II. SCENA X.

DÆMONES ſenex, TRACHALIO.

Dæmones.

PROH dii immortales! Quis me eſt fortunatior,
Qui ex improviſo filiam inveni meam.

Satin'ſi quoi homini Dei eſſe benefactum volunt,
Aliquo illud pacto obtingit optatum piis?
Ego hodie *qui* neque ſperavi neque credidi,
Is improviſo filiam inveni tamen:
Et eam de genere ſummo adoleſcenti dabo
Ingenuo, Athenienſi, et cognato meo.
Ego eum adeo arceſſi huc ad me quamprimum volo.

ACTUS II. SCENA XI.

DÆMONES, TRACHALIO ſervus.

Trachalio.

Tra. Ubi ubi erit, tamen jam inveſtigabo, et mecum ad te adducam ſimul
Pleuſidippum. *Dæm.* Eloquere ut hæc res obtigit de filia:
Eum rogato, ut relinquat alias res, et huc veniat. *Tra.* Licet.
Dæm. Dicito daturum meam illi filiam uxorem. *Tra.* Licet.
Dæm. Et patrem ejus me noviſſe, et mihi eſſe cognatum. *Tra.* Licet.
Dæm. Sed propera. *Tra.* Licet. *Dæm.* Jam hic fac ſit cœna ut curetur. *Tra.* Licet.
Dæm. Omnian' licet? *Tra.* Licet. Sed ſcin' quid eſt quod te volo?
Quod promiſiſti, ut memineris, hodie ut liber ſim. *Dæm.* Licet.
Tra. Fac ut exores Pleuſidippum, ut me emittat manu. *Dæm.* Licet.
Tra. Et tua filia facito oret: facile exorabit. *Dæm.* Licet.
Tra. Atque ut mihi Ampeliſca nubat, ubi ego ſim liber. *Dæm.* Licet.
Tra. Atque ut gratum mihi beneficium factis experiar. *Dæm.* Licet.

Tra. Omnian' licet? *Dæm.* Licet. Tibi rurſum refero gratiam.
Tra. Ita meas replevit aures. Quicquid memorabam, licet.

ACTUS II. SCENA XII.

PLEUSIDIPPUS adoleſcens, TRACHALIO ſervus.

Trachalio.

SED eccum Pleuſidippum. O Fors Fortuna! mi
Here, ſolus es quem diligunt Dij. *Ple.* quid ais! quid hoc
Eſt miri? *Tra.* Tua Palæſtra repperit parentes ſuos.
Ple. Iterum mihi iſtæc itera. *Tra.* Patrem ſuum repperit
Et matrem. *Ple.* O mi liberte, mi Patrone, repperit?
Tra. Et popularis eſt? *Ple.* Popularis? Et nuptura eſt mihi? *Tra.* Suſpicor.
Ple. Cenſen' hodie deſpondebit eam mihi, quæſo? *Tra.* Cenſeo.
Ple. Quid? Patri etiam gratulabor cum illam invenit? *Tra.* Cenſeo.
Ple. Quid? Matri ejus? *Tra.* Cenſeo. *Ple.* Quid ergo cenſes? *Tra.* Quod rogas
Cenſeo. *Ple.* Dic ergo quanti cenſes? *Tra.* Egone? Cenſeo.
Ple. At ſume quidem, ne cenſionem ſemper facias. *Tra.* Cenſeo.
Sanus non es, ſequere. *Ple.* Duc me, mi patrone, quo libet.

ACTUS II. SCENA XIII.

LABRAX.

QUIS me eſt mortalium miſerior, qui vivat alter hodie?
Quem ad recuperatores modo damnavit Pleuſidippus.
Abjudicata à me modo eſt Palæſtra: perditus ſum.
Nam lenones ex gaudio credo eſſe procreatos,

Ita omnes mortales, si quid est mali lenoni, gaudent.
Nunc alteram illam, quæ mea est, visam huc in Veneris fanum,
Saltem ut eam abducam, de bonis quod restat reliquiarum.

ACTUS II. SCENA XIV.

DÆMONES, LABRAX, PLEUSIDIPPUS.

Dæmones.

TACE. Egomet conveniam et quidquid facto est opus,
Id faciam. *Ple.* O Dæmones, ut solido gaudio
Gavisurus sum quando quod tibi contigit
Id mihi etiam gaudio est præ gaudiis omnibus.
Dæm. Profecto. *Ple.* Tum Palæstra nostra Dæmones.
Dæm. Tace.
Ple. Postquam tua inventa est, visa est liberalior
Quam dudum mihi. *Dæm.* Maxime. Sed desistas tamen.
Nam Leno conveniendus est mihi, qui ut impurus est
Molestus ne fiet res omnis potius bonâ
Componenda est gratiâ quam cum malâ. Heus Gripum
Evocate aliquis.

ACTUS II. SCENA XV.

Cæteri et GRIPUS cum vidulo.

QUID vis? *Dæm.* Propera lenonem exquirito
Atque adduce huc. *Lab.* Præsto est. Proh Dii! Quid hoc est. Papæ!
Nostrumne video vidulum? *Gri.* Apage. Non manum abstines
Mastigia? *Lab.* Quin reddi jube. *Dæm.* Habeas, si tuus est.

Omnia ut quicquid infuere, ita ſalva ſuſtentor tibi
Omnia inſunt ſalva. Una iſtinc ciſtella excepta eſt modo
Cum crepundiis, quibuſcum hodie filiam inveni meam.
Tene ſi tuus eſt. *Lab.* Dii te ſoſpitent Dæmones
Ut bonus es? *Gri.* Aufer te. *Lab.* Quid? *Gri.* Hic vidulus meum eſt
Aucupium, et niſi largiter mercedis indipiſcar,
Nunquam ego hunc amittam. Hui! Subvenito Dæmones.
Dæm. O Gripe, Gripe, in ætate hominum plurimæ
Fiunt tranſennæ ubi decipiuntur dolis,
Atque ædepol in eas plerumque eſca imponitur,
Quam ſi quis avidus paſcit eſcam avariter,
Decipitur in tranſenna avaritiâ ſuâ.
Gri. Quid! Tu qui herus es, ſervo prædam abſtuleris tuo?
Dæm. Ab iſto auferre non ſinam. Hem! Audi Labrax,
Meus quod invenit ſervus, mancipium meum eſt.
Iſtud cupias ſi redimere tibi, mecum agito.
Quid dare velis? *Lab.* Nummos trecentos. *Gri.* Tricas.
Lab. Quadringentos. *Gri.* Tramas putidas. *Lab.* Sexcentos. *Gri.* Somnias.
Lab. Mille dabo nummos. *Gri.* Nugas. *Lab.* Quantum poſtules?
Gri. Talentum magnum. Non poteſt triobulum hinc abeſſe,
Proin tu vel aias, vel neges. *Lab.* Quando iſtic neceſſum eſſe video,
Dabitur talentum. *Gri.* Accede dum huc. Venus hæc volo arroget tibi.
Lab. Quid tibi libet id mihi impera. *Gri.* Tange aram hanc Veneris. *Lab.* Tango.
Quid jurem? *Gri.* Quod jubebo. *Lab.* Præi verbis quodvis.
Gri. & *Lab.* Venus Cyrenenſis teſtem te teſtor mihi,
Si vidulum illum quem ego in navi perdidi,
Cum auro atque argento ſalvum inveſtigavero,
Gri. Tum ego huic Gripo dico, inquito et me tangito.
Lab. Tum ego huic Gripo dico, Venus ut tu audias.

Gri. Lab. Talentum argenti magnum continuò dabo.
Gri. Sat eſt. *Lab.* Quid! Ego Leno ſum et pejerare non auſim?
Gri. Hem ¡cape tibi. *Dæm.* At pauliſper etiamdum mane.
Dic mihi quanti illam emîſti tuam alteram mulierculam Ampeliſcam? *Lab.* Mille nummos denumeravi. *Dæm.* Vin' tibi
Conditionem luculentam ferre me? *Lab.* Sane volo.
Dæm. Dividuum talentum faciam. *Lab.* Bene facias. *Dæm.* Pro illa altera,
Libera ut ſit, dimidium tibi ſume. Dimidium huic dabo.
Lab. Maxume. *Dæm.* Pro illo dimidio ego Gripum emittam manu.
Quem propter, tu vidulum et ego natam inveni. *Lab.* Bene facis.
Dæm. Heus Pleuſidippe, de Trachalione quid tu velis?
Ple. Itidem ut ſit liber. *Dæm.* Et ut Ampeliſcam ducat?
Ple. Maxume. *Dæm.* Evocate huc actutum mulierculas Palæſtra. Hanc tibi in manum do. Hem accipe. *Ple.* Ut volupe eſt?
Dæm. Accede Gripe. Liber eſto. *Gri.* De argento ne hilum quidem.
Aſt ego ſi vidulum alterum reperero.
Exenterabo protinus. Quæ hæc eſt munificentia,
Ex alieno quæ fit? *Ple.* Et tu Trachalio: liber eſto.
Tra. Dii te amant Pleuſidippe. Sed Ampeliſcam meam.
Dæm. Habeas ut meritus es. *Tra.* O fauſtum et felicem diem!
Dæm. Hic hodie cœnato Leno. *Lab.* Fiat. Conditio placet.
Dæm. Sequimini. Intra ſpectatores vos quoque ad cœnam voco.
Verum ſi voletis plauſum fabulæ huic clarum dare,
Commeſſatum omnes venitote, ad annos ſedecim.

FINIS.

FH
MVSEVM
BRITANNICVM